

M. Saim UYSAL

Ekonomide Bütüncül Yaklaşım

8.1.2018

Ekonomi politikalarını bütüncül bir yaklaşımla izlemek gerekir; aksi halde bazı alanlardaki iyileşmelere rağmen diğer parametrelerde olumsuzluk yaratılması istenilen hedeflere ulaşılmasını zorlaştırabilir ve sürdürülebilirliği imkansız hale getirebilir. Son dönemdeki ekonomi verileri, izlenen politikanın bütüncül bir yaklaşım içinde olmadığını gösteriyor.

Türkiye ekonomisi, yılın üçüncü çeyreğinde gerçekten yüksek bir büyüme hızı (% 11.1) yakaladı. Yıl sonunu yaklaşık % 6.5-% 7 arasında bir büyümeyle kapatacağız. Bu büyüme oranı, ekonominin potansiyel büyümesinin üstünde ve başarılı bir sonuç (Milli gelir hesaplamasındaki son revizyonda veriler tam olarak açıklanmadığı için yeni potansiyel büyüme oranını bilemiyoruz, elli yıllık potansiyel büyüme ortalamamız ise %5). Büyümenin hem bileşenleri hem de finansmanı beraberce bir bütün olarak değerlendirilmeli.

Büyümenin bileşenlerinde en büyük katkı, hane halkı tüketimine ait. İkinci olarak, yatırım harcamaları, daha sonra mal ve hizmet ihracatı, en az da kamu tüketimi buna katkıda bulundu. Yalnız ithalat ve stok değişiminin katkısı negatif oldu.

Bu noktada, sürdürülebilir büyüme için verimlilik bazlı katma değeri yüksek sanayi üretimini ve ihracatını odak alan bir yapıyı oluşturmamız gerektiğini unutmamalıyım. Bunun için yapısal reformlar, siyasi istikrar ve olağan demokratik düzene geçiş şart.

Büyümenin finansmanında vergi indirimi, teşvikler ve KGF kredileri gibi destekler önemli rol oynadı. Hükümet yetkililerinin açıklamalarından 2018 yılında da bu desteklerin devam edeceği anlaşılıyor. (2017 yılında 210 milyar KGF kredisi kullanıldı; 2018'de 140 milyar lira kullanılacak).

Bu gelişmelerle kredilerin mevduat oranı çok yükseldi(%115). Özellikle Türk Lirası kısmında oran, %140'ı aştı.Bu nedenle, 2018 yılında bankalar mevduat kaynağı açısından sıkıntı yaşayabilir.

Dış ticaret rakamlarımız yıl sonu itibariyle kesinleşti. 2017 yılında ihracatımız 157.1 milyar dolar, ithalatımız ise 234 milyar dolar olarak gerçekleşti. Dış ticaret açığımız, 77 milyar dolara yükseldi, ihracatın ithalatı karşılama oranı ise %67.1'e düştü.

İhracatımız uzun yıllardır 150 milyar Dolar civarında gerçekleşiyor. İhracat artış oranımız, daima ithalat artış oranımızın altında. Bunun için ihracat üretim yapımızın daha az ithalata bağlı bulunması gerekmektedir. Aksi halde, %7'ler civarındaki büyüme, yılsonu itibariyle % 5 oranında yüksek cari açıkla sonuçlanacaktır ki bu da, yüksek enflasyon, yüksek bütçe açığı ve yüksek faizle beraber dış piyasalarda bir kırılma unsuru olarak değerlendirilecektir. Bu orandaki cari açık, bizi borçlanma artışına götürmektedir. Bu nedenle politika karar vericileri, Batı dışında yeni borçlanma alanları araştırıyorlar. (Rusya ve Çin piyasaları gibi) Cari açık ve borç artışı, dövizde duyarlılığı ve bu gelişmeler de kur geçişkenliği yoluyla enflasyonu tetikliyor.

Yüksek hızlı büyümenin bir diğer olumsuz yansıması ise yüksek enflasyon ve artan bütçe açığı olarak gündeme geldi. Enflasyon, yılı % 11.92 oranı ile kapadı. Çekirdek enflasyon ise 2004 yılından bu yana en yüksek seviyeye gelerek yıllık %12.30 ile manşet enflasyonunu da geçti. Bu gelişme, bize 2018 yılında da enflasyonun çift hanede seyredeceğini gösteriyor. Böylelikle, Merkez Bankası enflasyon hedefindeki %2'yi aşan sapma nedeniyle hükümete üst üste beşinci mektubunu yazacak. Bilindiği üzere, Merkez Bankası'nın iki hedefi var. Birincil hedefi, fiyat istikrarı; ikincil hedefi ise finansal istikrarı sağlamaktır. Son beş yıl enflasyon

gerçekleşmeleri, birincil hedefin tutturulamadığını, politika ağırlığının ikinci hedefte yoğunlaştığını gösteriyor. Bu sonuçlar ise bize bütüncül politikaların uygulanmadığını gösteriyor.

Dolarizasyonun bu kadar yoğunlaştığı ve üretici fiyat endeksinin % 15.47, petrolün 67 Dolarlarda olduğu ve Amerika'daki Zarrab davasının da mahkumiyete doğru evrildiği ortamda faiz silahının ciddi kullanılmaması nedeniyle enflasyon, bu yılda da çift hanelerde seyredecek.

Bütçe açığına gelince: Yıllardan beri yürütülen maliye politikası popülizme gitmeden başarılı bir çıpamız iken ilk defa bu çıpa, 2017 yılında bozulmaya başlamış; faiz dışı denge eksiye, bütçe açığının milli gelire oranı ise %2'ye yükselmiştir. Seçim kazanmaya dönük sadece büyüme bazlı ekonomi politikası, ister istemez bu sonuçları yaratmaktadır.

Sonuç olarak tüm makroekonomik parametreleri gözetken birbiriyle uyumlu bir ekonomi politikası uygulamaya çalışırsak işsizliği azaltan, refahı arttıran enflasyon ve yüksek cari açık yaratmadan sürdürülebilir istikrarlı bir büyümeyi yakalamak mümkün olacaktır.

Unutmayalım ki, küresel bazda ticaret artışına rağmen henüz enflasyon artışı gerçekleşmedi. Bu da bizim gibi ülkelere sıcak para akışını devam ettirdi. Dünyada petrol ve emtia fiyatları artıyor. Ticaret artışları ve ücret artışları ile enflasyon artışı beraberce başlarsa Merkez Bankalarının (FED ve ECB gibi) aynı ortamda sıkılaştırmaya gitmesi, ülkemizin finansman yapısı açısından büyük risk taşıyor.